

کاربست شهرسازی بیوفیلیک در ایران؛ نمونه موردی کلانشهر تهران

محسن آزادگان گنزق^{۱*}، محسن رنجبر^۲، علیرضا استلاجی^۳

۱- کارشناس ارشد برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال-تهران. ایران (m.azadegan2012@yahoo.com)

۲- دانشیار گروه جغرافیا دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی شهر ری -تهران. ایران (Dr.mranjbar@gmail.com)

۳- استاد گروه جغرافیا دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی شهر ری -تهران. ایران (Al.estelaji@yahoo.com)

چکیده

تهران به تنهایی ۱۴،۷ درصد از جمعیت شهری کشور را درون خود جای داده است. علاوه بر این، آلودگی هوا هر زمستان و پاییز، بزرگترین مشکل پایتخت می شود. براساس اطلاعات مرکز آمار ایران، البرز، گیلان و مازندران به ترتیب در صدر استان هایی هستند که از تهران مهاجر می پذیرند. آنها که می روند قید امکانات «تهران نشین بودن» را می زنند و در عوض از هوای آلوده این شهر و ازدحام تکراری اش می گریزند. با وجود انبوه مشکلات موجود در این شهر، به نظر می رسد فاصله آن از طبیعت و تسلط دیوار و ماشین به قیمت انزوا و نابودی فضاهای سبز و گیاهان تمام شده و زندگی در این شهر را به یک زندگی بی روح و خشک مبدل نموده است. جدا شدن فضای سکونت یا کار انسان ها از زمین و استقرار در ارتفاع، مشکل کمبود زمین در شهرهای بزرگ را حل می کند؛ اما انسان را از طبیعت و زمین دور می کند. سکنه ساختمان های بلند، علی رغم داشتن آخرین امکانات امروزه، زندگی در یک خانه دارای حیاط و باغچه را آرزو می کنند. تمام این موارد نشان دهنده ی وابستگی انسان به طبیعت است. در این میان، شهرسازی می تواند نقش بسیار مهمی را برای اتصال دوباره انسان با طبیعت بازی کند و شهرسازی بیوفیلیک در پی بازگرداندن انسان به طبیعت است. پژوهش حاضر با چنین با این سوال محوری انجام شد که راهکارهای موثر در کاربست شهرسازی بیوفیلیک در معماری و طراحی شهری در ایران بویژه کلانشهر تهران کدامند؟ روش پژوهش، توصیفی تحلیلی و بر پایه مطالعات اسنادی و میدانی با تأکیدی بر جنبه کمی مبتنی بر پرسشنامه بوده است. نتایج بررسی نشان دهنده آن است که راهکارهای موثر، شامل اصلاح قوانین، آموزش، حمایت های بالادستی و اصلاح دیدگاه ها و نگرش ها می باشد.

واژه های کلیدی: شهرسازی بیوفیلیک، کاربست، ایران، تهران

۱-مقدمه

احیای فضاهای سبز با استفاده از برنامه ریزی و طراحی صحیح منجر به بهبود خدمات اکولوژیک این اکوسیستم ها در سطح شهرها می شود. انتخاب گونه های بومی به جهت هزینه نگهداری کم و دوام بیشتر می تواند راه حل بهتر باشد. تالاب های مهندسی شده جهت تصفیه آب، بافرهای سبز کنار زیرساخت های حمل و نقل و کمربندهای سبز جهت کنترل رواناب همگی مثال هایی از مساعدت فضاهای سبز شهری برای ایجاد شهر پایدار هستند (Costa, ۲۰۰۸).

به منظور کاهش معضلات محیط زیستی شهرها، حضور طبیعت در شهر، ضروری به نظر می رسد. ولی شایان ذکر است که پارک ها و چمنکاری های کوچک و پراکنده نمی تواند جای خالی حضور پیوسته طبیعت را در شهرها جبران کند (Burel & Baudry, 2003). اراضی باز و سبز باید وسعت، ترکیب، توزیع فضایی و ارتباط فیزیکی لازم را داشته باشند و به صورتی با شهر آمیخته شوند که در شرایط بهینه غیر قابل تفکیک از یکدیگر بوده و در واقع شهر را در برگیرند (Tjallingii, 2000). تهران به تنهایی ۱۴،۷ درصد از جمعیت شهری کشور را درون خود جای داده است. علاوه بر این، آلودگی هوا هر زمستان و پاییز، بزرگترین مشکل پایتخت می شود. براساس اطلاعات مرکز آمار ایران، البرز، گیلان و مازندران به ترتیب در صدر